

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

קורס ב.א. סמסטר א', יום ב' בשעות 14:00-16:00

2023-2024

שם הקורס: שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה

הקורס – תיאור ומטרות

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; עמדת הסובייקט; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; קהיליית העם הגרמני והגדר ה"אחר"; שואה שלנו? רדיפת בעלי מוגבלויות, א-סוציאלים, עדי יהווה, צוענים, הומוסקסואליים ועוד.

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

במהלך הקורס קורס זה ילמדו הסטודנטים/יות על אודות תולדות השואה, נסיבותיה ההיסטוריות והתהליכים החברתיים, התרבותיים והפסיכולוגיים שאפיינו את התקופה. הסטודנטים/יות יחשפו לסוגיות החברתיות המורכבות הבולטות בחקר השואה, ירכשו כלים לניתוחן ויעמדו על הרלוונטיות של אלה להווה.

חובות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות בשיעורים.

- מבחן בית (90%)
- נוכחות והשתתפות (10%)
- אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.

תכנית הקורס:

1. 1.1.24 תורת הגזע - היכן הכול התחיל? התפתחות האאוגניקה בקולוניות הגרמניות באפריקה

צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC) <https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע וביורוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (346-297). הוצאת הקיבוץ המאוחד.

Steven Robins, "The Boomerang," in: *Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa*, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

2. 8.1.24 עליית הנאצים לשלטון והקמת מדינת הגזע

חובה:

מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214

אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא יהודים, 88-51. רמת השרון: אסיה.

רשות:

מארק מאצובר, האימפריה של היטלר, תל אביב: מודן 2015, עמ' 204-243.

3. 15.1.24 הדרך אל הפיתרון הסופי

חובה:

כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו הפוליטית העקרונית של היטלר לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.

אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-318, רמת השרון: אסיה.

רשות:

כריסטופר בראונינג, הדרך אל הפתרון הסופי, עמ' 300-352

יצחק ארד, מבצע ריינהארד, בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, תל אביב, 1986, עמ' 23-62, 252-263.

ישראל גוטמן, "אשוויץ – סקירה כללית", ישראל גוטמן ומיכאל בירנבאום (עורכים), אשוויץ, אנטומיה של מחנה, ירושלים, 2003, עמ' 33-61.

4. 22.1.24 יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה

חובה:

גיאטרי צ'קרוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" תאוריה וביקורת 7: 1995, 31-66.

Katarzyna Person. (2021). "Establishment of the Jewish Order Service," in: *Warsaw Ghetto Police: The Jewish Order Service during the Nazi Occupation*, pp. 4-32. Cornell University Press.

רשות:

ישעיה טרונק, יודנראט, ירושלים 1979, עמ' 31-48, 115-155.

5. 29.1.24 הבנאליות של הרוע – הרוצחים

חובה:

זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה," תאוריה וביקורת 9: 1996, 125-146.

כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי' בפולין, תל אביב 2004, עמ' 90-113, 198-231.

רשות:

חנה ארנדט, אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.

6. 5.2.24 תלינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני

חובה:

גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידובנה שבפולין. ירושלים: יד ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 63-29, 75-92.

רשות:

Carla Tonini, The Polish underground press and the issue of collaboration with the Nazi occupiers, 1939-1944, *European Review of History: Revue Européenne d'Histoire*, Volume 15, Issue 2 April 2008, pages 193 – 205.

7. 12.2.24 שואה שלנו? תוכנית T4 (1939 – 1941) והמתת בעלי המוגבלויות בגרמניה הנאצית

צפייה בסרט:

Out of the Ashes (2003) https://www.youtube.com/watch?v=KGXu_GvnE4U

חובה:

Henry Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.145-164), Princeton University Press.

8. 19.2.24 אין שיעור - שיעור זום חלופי יקבע בתחילת הסמסטר בנושא שואה שלנו? רדיפת הא-סוציאליים והצוענים בשואה

חובה:

רפאל ואגו ורוני שטאובר. (2007). "יהודים וצוענים זוכרים ומנציחים" זמנים: רבעון להיסטוריה, 97: 18-27.

Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.212-232), Princeton University Press.

9. 26.2.24 שואה שלנו? רדיפה ההומוסקסואלים בשואה ועדי יהווה

Geoffrey J. Giles. (2018). "The Institutionalization of Homosexual Panic in the Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.233-255), Princeton University Press.

Sabrina C. H. Chang and Peter Suedfeld, "The Faithful Do Not Yield: Jehovah's Witnesses in Nazi Camps", *Genocide Studies International* 11, 2 (Fall 2017): 228–239.

10. 4.3.24 סיור וירטואלי באושוויץ

11. 11.3.24 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית